

Prim. dr. Josip Benčević

Život jednog kirurga Life of a surgeon

Marko Rukovanjski

Klinička bolnica Osijek
UDK 616-001-089(092)
Prispjelo: svibanj, 1998.

Prvih 60 godina kirurgije u Osijeku obilježila su svojim radom i osobnošću tri velika kirurga: prim. dr. Bela Fischer, prim. dr. Vatroslav Florschütz i prim. dr. Josip Benčević. Zanimljivo je da niti jedan od njih trojice nije bio rođeni Osječanin. Posljednji, dr. Josip Benčević, "velikan hrvatske kirurgije" (2) bio je rukovoditelj Kirurškog odjela osječke Bolnice u razdoblju prije i poslije II. svjetskog rata, sveukupno 19 godina. Steče se dojam da niti jednom od njih trojice u dosadašnjoj hrvatskoj povijesnoj medicinskoj literaturi nije posvećeno dovoljno pažnje. Sjećanja na neke vrlo istaknute liječnike osječke Bolnice izbljedia su već poslije nekoliko desetljeća. Nepoznavanje prošlosti navodi ponekad na taštu pomisao da sve počinje s nama (8). Ovaj povijesni osvrt doprinijet će, nadam se, boljem poznavanju života i kirurškog rada barem jednog od njih trojice.

I. Razdoblje do kraja I. svjetskog rata 1918. godine

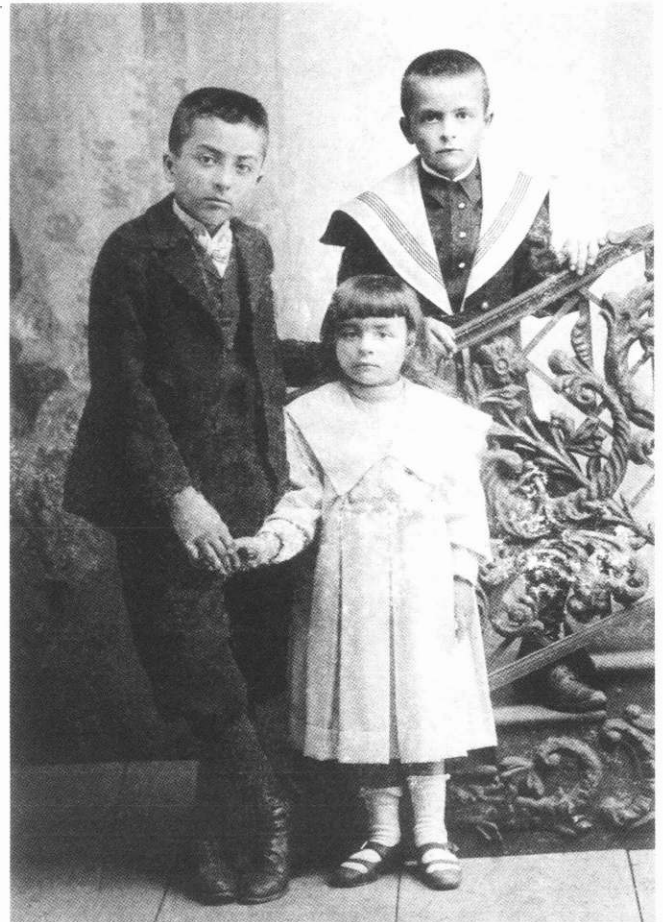
Dr. Josip Benčević rođen je 1890. godine u Slavanskom Brodu (tada Brodu na Savi) u uglednoj brodskoj obitelji Benčevića - trgovca, veleposjednika i gostioničara - od oca Franje (1862. - 1925.) i majke Marije (Mice) Slaby, rođene Požežanke (1869. - 1958.). Benčevići su tada već više od 150 godina živjeli u Brodu. Prvi u povijesnim arhivima spomenuti Benčević, Martin, remenar, doselio je u Brod iz Valis sela u Bosanskoj Krajini u prvoj polovici XVIII. stoljeća, vjerojatno u migraciji stanovništva nakon turskog povlačenja iz tadašnje Ugarske i Slavonije. Zabilježeno je da je jedan Benčević, otac Mihael, bio gvardijan brodskog franjevačkog samostana u dva navrata, 1726. i 1783. godine. (13, 14)

Nakon Josipa rodio se njegov brat Zvonko (1892. - 1988.), doktor veterinarskih nauka, poznati stručnjak za lipicanske konje i dugogodišnji upravitelj Pastuharne Đakovo, te sestra Jelena (Lela) udana Radković (1899. - 1978.) (slika 1.). Četverogodišnju pučku školu završio je Josip Benčević u Brodu, a osmogodišnju klasičnu gimnaziju u Požegi. Prema uspomenu njegovih sestara Jelene, po završenoj gimnaziji želio se baviti poviješću i literaturom, ali je, igrom slučaja, razgledao tadašnju Opću gradsku bolnicu u Brodu, što mu je doživotno odredilo sudbinu. Nakon obilaska Bolnice nije dva dana, navodno, mogao jesti te je par dana povraćao od gađenja. (10, 13, 14)

Ipak, medicina ga je nepovratno zaintrigirala. Godine 1908. upisao je Medicinski fakultet u Pragu - "Universitas Carolinae Ferdinandi Germanica Pragensis" - kako je pompezno zvučao puni naslov - na kojem je promoviran u doktora medicine 13. prosinca 1913. Uvijek je bio odličan đak i student, vrlo uredan, strog, savjestan, a u starijim godinama i arogantan (7). Već u doba svog studija govorio je i pisao na njemačkom i češkom jeziku, uz odlično poznavanje grčkog i latinskog jezika. Kasnije je naučio još i francuski i engleski jezik (slika 3.).

Početak 1914. godine bio je liječnik asistent na Dječjoj klinici u Pragu kod prof. dr. Epsteina, ali mu se pedijatrija, vjerojatno

zbog njegovog robusnog karaktera, nije sviđjala. Od početka Prvog svjetskog rata 1914. mobiliziran je kao vojni liječnik K. u. K. Monarhije u vojnu bolnicu "Truppenspital" u Srijemu - prema nesigurnim podacima (9) u Rumi ili Mitrovici. Također, nema pouzdanih podataka, koliko je vremena dr. Josip Benčević proveo u vojnoj službi (slika 4.). Već 1919. godine, a možda i ranije, zaposlio se u Zakladnoj bolnici Sestara milosrdnica u Zagrebu, gdje je specijalizirao kirurgiju kod poznatih kirurga Wickerhausera, Čačkovića, Mašeka i Tauszka. (3, 12) Godine 1919 oženio se Mirom, rođenom Radković (1900. - 1971.), kćerkom poznatog zagrebačkog gravera, dogradonačelnika i prvog predsjednika Zagrebačkog zbora (kasnije nazvanog Zagrebački velesajam) (slika 5). Mirin stariji brat Ladislav Radković oženio je godinu dana kasnije Jelenu Benčević, sestru dr.

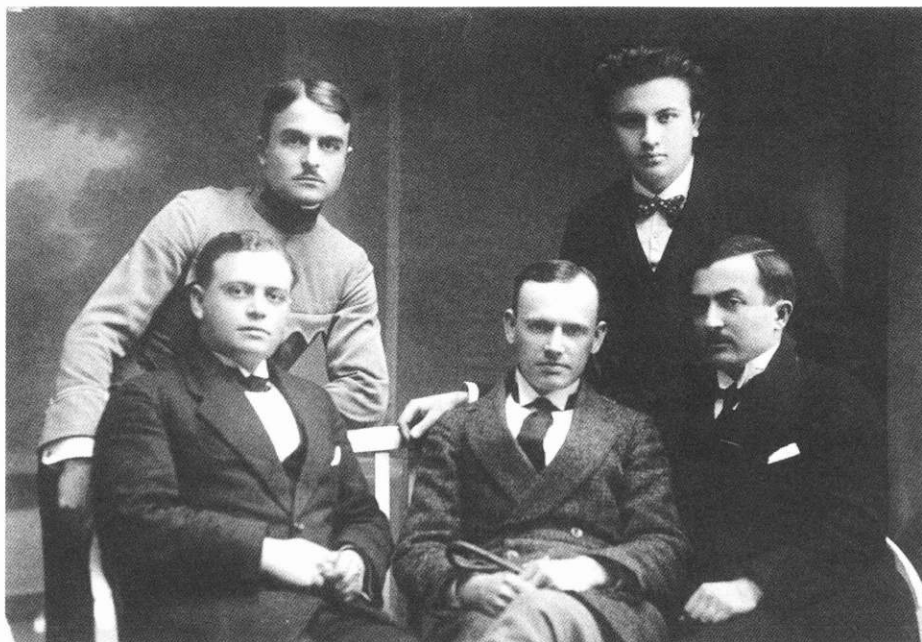

SLIKA 1.

Josip, Zvonko i Jelena Benčević, 1905. godine

FIGURE 1.

Josip, Zvonko and Jelena Benčević in 1905

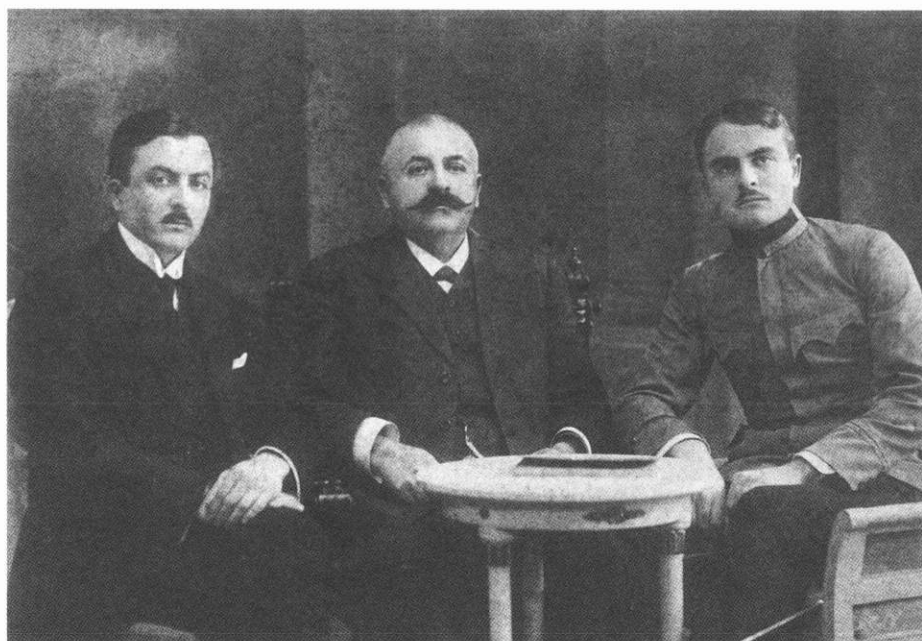

SLIKA 2.

Stoje: Zvonko i Ante Benčević; sjede: Oto Vernić, Zvonko Piškulić i Josip Benčević - "Ljeto u Brodu 1913. g."

FIGURE 2.

Standing: Zvonko and Ante Benčević; sitting: Oto Vernić, Zvonko Piškulić and Josip Benčević - "Summer of 1913 in Brod"

SLIKA 3.

Josip, Franjo i Zvonko Benčević 1914. godine

FIGURE 3.

Josip, Franjo and Zvonko Benčević in 1914

Josipa Benčevića. (10, 11) Godine 1920. dr. Josip Benčević promaknut je od svojih stručnih učitelja u zvanje specijalista kirurga, jer se prema pravilima tadašnje medicine nije posebno polagao specijalistički ispit.

II. Brodsko razdoblje od 1920. do 1931. godine

Početakom XX. stoljeća u Brodu, koji je imao oko 13000 stanovnika, već je postojala Gradska opća javna bolnica s oko 90-ak postelja. Bolnica je sagrađena i predana na uporabu 1. travnja 1898. godine. Prvi ravnatelj bio je dr. Dobroslav Brlić (1, 2, 3). U ovu bolnicu primljen je 1920. godine dr. Josip Benčević kao specijalist kirurg, i to je prvi specijalist u Brodu uopće. To

SLIKA 4.

Dr. Josip Benčević, sanitetski časnik K. u. K. armije
1914. godine

FIGURE 4.

Dr. Josip Benčević, a medical-corps officer of Austrian Army
in 1914

je, između ostalog razlog što je sadašnja brodska županijska bolnica dobila ime po dr. Josipu Benčeviću (1, 2).

Iste, tj. 1920. godine otvoren je u ovoj bolnici Kirurški odjel na čelu s dr. Josipom Benčevićem. U istom Odjelu je 1923. godine, nastojanjem dr. Josipa Benčevića dograđena nova operacijska dvorana koja je služila svojoj svrsi još pedesetak godina poslije. Sada su u ovoj zgradi odjeli neurologije i psihijatrije, a kirurgija je u novoizgrađenoj zgradi.

Direktor brodske bolnice, šef internog odjela i "gradski fizik" bio je u to doba dr. Emanuel (Kohn) Kovačić. Osim što je bio prvi specijalist u Brodu, dr. Josip Benčević je bio i prvi brodski liječnik koji je publicirao u stručnoj literaturi. U Liječničkom vjesniku objavio je 1923. godine "Slučaj ograničene žučne peritonitide" te 1928. "Slučaj tzv. idiopatične holedohuscite". Ističe se kao vrstan operator, ali i pedagog koji odgaja liječnike i srednji medicinski kadar (1, 2, 14).

Drugi specijalist, koji je došao u Brod bio je okulist dr. Kamilo Bival (1925.), a prvi specijalist internist bio je dr. Krauth (1939.). Za ilustraciju tadašnjeg života: Brod je dobio električnu struju 1927., a prvi rtg aparat 1929. godine. Dr. Josip Benčević bio je ravnatelj Gradske bolnice u Brodu od 1930. do 1931. godine. Godine 1920. rodilo mu se u Brodu jedino dijete, kćerka Vlasta (1920. - 1992.), čija su djeca Mirjana, dr. med. (rođena

1952.) i Siniša (rođen 1956.) njegovi jedini živi direktni potomci (1, 2, 10, 11, 12, 13, 14).

III. Prvi boravak u Osijeku od 1931. do 1941. godine

Dr. Josip Benčević premješten je 1931. godine iz Broda u Osijek, gdje je imenovan šefom Kirurško-ginekološko-porodajnog odjela Zakladne bolnice Huttler-Kohlhoffer-Monsperger (prvi ravnatelj je bio od 1874. godine prim. dr. Ferdo Knopp). Bolnica je 1931. godine imala oko 600 postelja. Iste godine, zaslugom dotadašnjeg šefa kirurgije prim. dr. Vatroslava Florschütza (1879. - 1967.), dovršen je i useljen novi kirurški paviljon, koji i danas, poslije 68 godina, služi istoj svrsi. Prim. dr. Vatroslav Florschütz premješten je 1931. godine u Zagreb, za šefa kirurgije u Bolnici Sveti Duh. Kirurški odjel Zakladne bolnice u Osijeku smješten je na I. katu novog paviljona sa 100 postelja, dvije operacijske dvorane, sterilizacijom, gipsaonicom, RTG kabinom i priručnim laboratorijem. Na II. katu bile su prostorije za liječnike i osoblje, dok je u prizemlju smješten Ginekološko-porodajni odjel s 50 postelja u zapadnom krilu i Ortopedski odjel s 50 postelja u istočnom krilu. Zgrada je od otvaranja imala centralno grijanje i dva dizala pa je bila, tada, najmoderniji kirurški paviljon u Hrvatskoj (slika 6.).

Ginekološko-porodajni odjel, na čelu s dr. Batoryem i dr. Klingelbrunner, odvojen je od Kirurškog odjela 1932. godine. Šef novootvorenog ortopedskog odjela bio je prim dr. Mato Šarčević. U razdoblju od 1931. do 1941. godine, a neki kasnije, pod vodstvom prim. dr. Josipa Benčevića radili su kirurzi: dr. Žegura, dr. Kremzir, dr. Kielman, dr. Šeper-Miler, dr. Ložičković, dr. Kirchbaum, dr. Walter, dr. Lipković, dr. Felger, dr. Uzelac, dr. Gruenbaum, dr. Jagodić (slika 7.).

Dr. Josip Benčević obnovio je i modernizirao kirurški instrumentarij, kao i anesteziološki dio operacijskog rada. Za opću anesteziju upotrebljava se eter, kloretil i kloroform davanjem kroz Ombredanovu i Schimebuschovu masku te kloralhidratne klizme, a prakticirala se i lokalna spinalna anestezija. Endotrachealna anestezija u to vrijeme još nije bila poznata. Obavljaju se raznovrsni operacijski zahvati kao: kraniotomije (De Martelovim trepanom, koji još i danas služi svrsi, kada se pokvari Aesculapov zračni rezač lubanje), operacije štitnjače, radikalne mastektomije, torakalne plastike i tamponade kod tuberkuloze pluća, torakotomije, suture pluća, raznovrsne resekcije želuca, hepatobilijarne operacije, operacije kolona i rektuma, mokraćnog mjehura i prostate, hernije, varikoziteta, a u traumatologiji osteosinteze Laneovom pločom, Rushovim čavlom i serklažom.

U medicinskoj literaturi (dr. V. Utvić 1974.) (12) spominje se da je osječki kirurg dr. Josip Jagodić 1935. godine prvi puta u povijesti osječke kirurgije sašio srčani mišić kod ubodne rane. Međutim 6. travnja 1999. godine u Glasu Slavonije (u rubrici "Osječki vremeplov") objavio je novinar E. Heine citat iz Hrvatskog lista 1932, naslovljen "Prva operacija srca", o tome da je stanoviti Osječanin Petar M., 54 godine, iz Njemačke Retfale" pokušao samoubojstvo ubodom turpije u srce, ali ga je pravodobnom kirurškom intervencijom spasio "šef kirurškog paviljona, dr. Jozo Benčević", točnije sašio mu je srčanu klijetku. Bolesnik je preživio. "Riječ je o prvoj operaciji srca u Osijeku, koja je izazvala veliku pozornost u ovdašnjim liječničkim krugovima" (5). Moje je mišljenje da bi i danas operacija prešivanja srčane stijenke u Osijeku bila zahvat vrijedan pažnje medija. U to se vrijeme davala direktna transfuzija krvi, a prvi je davalac bio (još u Florschützovo vrijeme) 1928. godine već spomenuti dr. Josip

SLIKA 5.

Mira Benčević, rođ. Radković, 1919. godine

FIGURE 5.

Mira Benčević, born Radković, in 1919

SLIKA 6.

Dr. Josip Benčević 1932. godine

FIGURE 6.

Dr. Josip Benčević in 1932

Jagodić (3, 6, 12). Godine 1939. dr. Josip Benčević je otvorio "Stanicu za naknadno liječenje ozlijeđenih", tj. kabinet za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju, shvativši potrebu za rehabilitacijom traumatiziranih bolesnika. Stanica je bila u današnjoj zgradi Dermatologije. Kako tada nije bilo specijalista fizijatarata, stanicu su vodili kirurzi. Radila je do 1956. godine kada je osnovan Odjel za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju pri Odjelu za ortopediju (7).

Uz dinamični kirurški rad i medicinsko znanje, dr. Benčević je od svojih liječnika tražio i interes za opću kulturu i naobrazbu. Svoje godišnje odmore provodio je obilazeći poznate europske medicinske centre i vodeće svjetske kirurške autoritete. Bio je kod Sauerbrucha u Berlinu, Eiselberga, Mandla, Denka, Hochenegga, Weibla, Wertheima i Boehlera u Beču, Spevačeka i Schloffera u Innsbrucku te Paucheta i Sauvagea u Parizu. Viđeno i naučeno prakticirao je potom u osječkoj Bolnici i tako održavao svjetsku razinu kirurgije (3, 6, 8).

Tijekom prvog boravka u Osijeku objavio je, sve u Liječničkom vjesniku, stručne radove: "Kirurška terapija holelitijaze" 1932., "Operativni postupak kod inoperabilnih i teško operabilnih duodenalnih čireva" 1933., "Smjernice savremenog liječenja prijeloma kostiju ekstremiteta" 1935., te "Operativni zahvati na dubokim žučnim putevima kod holelitijaze" 1941. godine.

Godine 1941. dr. Josip Benčević premješten je iz Osijeka u Zagreb, za šefa kirurgije Bolnice Sestara milosrdnica u Vinogradskoj ulici (12).

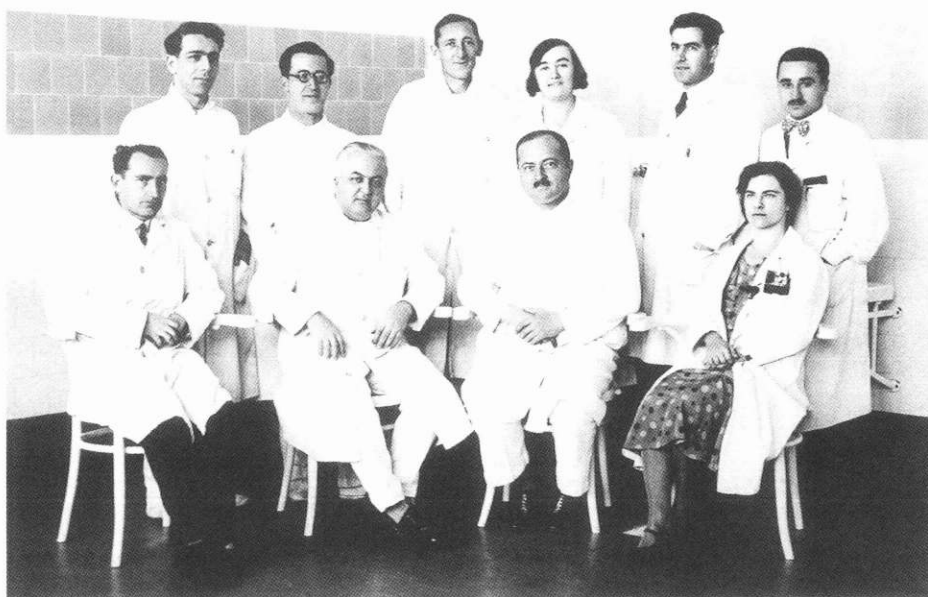
IV. Razdoblje drugog svjetskog rata

Za ovo razdoblje nema pisanih podataka. Poznato je da je prim. dr. Josip Benčević bio imenovan izvanrednim profesorom na Katedri za kirurgiju Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i šefom Kirurgije Bolnice Sestara milosrdnica u Zagrebu (slika 8.) (3, 12).

Titula sveučilišnog profesora oduzeta mu je dolaskom novih vlasti 1945. godine. Iako se nikada nije politički eksponirao niti je bio poseban hrvatski nacionalist, zamjereno mu je što je u to vrijeme (za NDH) operirao zbog kolelitijaze njemačkog inspektora Wermachta, Von Kaschea i za tu uslugu dobio visoko odlikovanje njemačkog Reicha. Iz istih je razloga dr. Josip Benčević 1945. godine premješte, po kazni, za kirurga u Bolnicu Virovitica, gdje je proveo samo nekoliko mjeseci. Kada sam ga pitao, pred kraj njegovog života, kako mu je bilo u Virovitici, odgovorio je doslovno: "Vrlo dobro, nismo radili ništa, a svaki dan smo pili špricere" - što sigurno nije bila prava istina, ali dokazuje vedar duh te da svoju degradaciju nije shvatio tragično (10, 11).

V. Drugi boravak u Osijeku 1946. - 1955.

Zgrada Kirurškog odjela osječke Bolnice stradala je u bombardiranju 1943. godine. Renoviranje je potrajalo do 1946. godine. Te godine je za šefa Kirurgije opet imenovan prim. dr.

SLIKA 7.

Stručni kolegij Kirurško-ginekološko-porođajnog i Ortopedskog odjela osječke Bolnice oko 1933. Sjede: dr. Šarčević, dr. Benčević, dr. Batory, dr. Klingelbrunner; stoji zadnji desno dr. Gruenbaum

FIGURE 7.

Expert Committee of the Department of Surgery, Gynaecology and Obstetrics and the Department of Orthopaedics of the Osijek Hospital in 1933. Sitting: Dr. Šarčević, Dr. Benčević, Dr. Batory, Dr. Klingelbrunner; the last one standing on the right is Dr. Gruenbaum

Josip Benčević. Kirurški odjel je ponovo smješten na I. katu, a manjim dijelom na II. katu, sa 110 postelja podijeljenih na muško i žensko krilo, ponovno s dvije operacijske dvorane, ali sada i sa šok-sobom s 4 - 5 postelja. Godine 1949. dr. Benčević je osnovao "Stanicu za transfuziju krvi" naslonjenu na Kirurški odjel. Iste godine snimio je film "Frakture i luksacije", prvi te vrste na ovim prostorima, koji je prikazan pred brojnim kirurzima u Komitetu za narodno zdravlje u Beogradu. Film je izazvao iznenađenje i divljenje tadašnjih jugoslavenskih kirurga, tim više što je snimljen u relativno maloj Bolnici i gradu. Film je sačuvan (traka 16 mm, bez tona).

Godine 1951. zahvaljujući nastojanju dr. Josipa Benčevića, kupljen je anesteziološki aparat "Sutjeska" pa započinje era endotrahealne anestezije. 1953. godine nabavljen je aparat "Romulus-Draeger" što je još više olakšalo endotrahealnu anesteziju, a time i kirurški rad.

Za vrijeme drugog boravka u Osijeku bio je dr. Josip Benčević još agilniji i moderniji. Uveo je tzv. "korelativnu kirurgiju" koja se temelji na ukupnim patofiziološkim zbivanjima u bolesnikovu organizmu, za razliku od ranijeg patološko-anatomskog pristupa. Zahvaljujući napretku anestezilogije, bitno je unaprijeđena torakalna kirurgija. Dr. Benčević je učinio prvu pulmektomiju u Osijeku, zbog karcinoma, te prvu lobektomiju pluća uslijed bronhiektazije, za ono vrijeme "upravo herojske operacije" (2, 4,

SLIKA 8.

Prof. dr. Josip Benčević u Zagrebu 1944. godine

FIGURE 8.

Prof. dr. Josip Benčević in Zagreb in 1944

SLIKA 9.

Kirurgija u Osijeku 15. VIII. 1952. godine. U srednjem redu dr. Gruenbaum, dr. Benčević i dr. Milošević
FIGURE 9.

Department of Surgery in Osijek on 15 August, 1952. In the middle row are Dr. Gruenbaum, Dr. Benčević and Dr. Milošević

12). 1954. godine učinio je dr. Benčević prvi puta u Osijeku trunksku vagotomiju, a 1955. godine totalnu gastrektomiju. Napušten je raniji, pretežno konzervativni stav u liječenju prijeloma i luksacija i uveden operacijski pristup. Rade se osteosinteze po Kuentscheru, Smith-Petersenu, ugrađuju se vijci, obavljaju se serklaže, osteosinteze patele, tendonrafije, transpozicije tetiva, repozicije vratnih iščašenja Crutshfieldovim kliještima. Uvedena je cistoskopija, retrogradna pijelografija i cistoskopske operacije (4, 6, 7, 12).

U tom razdoblju radili su uz dr. Benčevića kirurzi: dr. Gruenbaum, dr. Milošević, dr. Erman, dr. Stipanić, dr. Žabarović, dr. Ban, dr. Horki, dr. Nožić i dr. Janoši (slika 9.).

Prim. dr. Josip Benčević je u ovom razdoblju objavio u Liječničkom vjesniku radove pod naslovom: "Fractura colli femoris" i "Noviteti u traumatologiji ekstremiteta 1948.", "Suvremena patologija i terapija povreda arterija ekstremiteta" 1952., "Sudeckova distrofija ekstremiteta" 1953. godine. U Zboru liječnika Hrvatske, podružnica u Osijeku, održao je 1946. godine predavanje naslovljeno "Suvremeno kirurško liječenje želučanog čira" te 1947. godine predavanje "Noviteti u traumatologiji ekstremiteta". U tom vremenu započeo je pisati svoje životno djelo - knjigu pod naslovom "Osnovi patologije i terapije povreda ekstremiteta", koja je objavljena 1959. godine. Autor je poglavlja o traumatologiji u "Medicinskoj enciklopediji" iz 1960. godine.

Ovo plodno radno i publicističko razdoblje u životu prim. dr. Josipa Benčevića je, nažalost, naglo prekinuto u svibnju 1955. godine, prouzročeno, izgleda, nesporazumom s bolničkom upravom. Neposredan povod je bila smrt bolesnika koji je bolovao od aneurizme aorte, a operiran je pod dijagnozom strume štitne žlijezde. Prim. dr. Josip Benčević dao je demonstrativnu ostavku na svoje šefovsko mjesto na Kirurgiji u Osijeku (što su pojedini zavidni i zlobni liječnici osječke bolnice radosno pozdravili - "nihil novo sub sole" - a čemu je i sam doprinio svojim povremenim arogantnim istupima). Napustio je Osijek i vratio se

u Zagreb. Posljednju operaciju u Osijeku (i uopće) obavio je 13. svibnja 1955. godine s dijagnozom: Abscessus paranephriticus; Op: Incisio, Drainage (4, 6, 7, 8, 11).

VI. Život bez kirurgije

Dr. Josip Benčević umirovljen je nakon 43 godine kirurškog staža i 65 godina života. Otišao je iz Osijeka bez ikakvog javnog i medicinskog priznanja, ogorčen i razočaran, zdrav i još u kirurškoj kondiciji (što je bila sudbina i drugih sposobnih kirurga poslije njega u istoj ustanovi) (12). Navodno je dobio samo mirovinu liječnika opće prakse jer administrativno nije mogao dokazati da je ikada polagao specijalistički kirurški ispit - on koji je bio jedan od hrvatskih kirurških korifeja, koji je odgojio brojne mlade kirurge i rukovodio kirurgijama u Brodu, Osijeku i Zagrebu i predavao na zagrebačkom Medicinskom fakultetu. Stanovao je u Zagrebu, u Ilici broj 19, u kući pokojnog punca Josipa Radkovića sa suprugom Mirom, kćerkom zetom i dvoje unučadi.

U razdoblju od 1955. do 1959. godine kraće je vrijeme honorarno radio u kirurškoj ambulanti Doma zdravlja Trnje. Do smrti svoje supruge Mire 1971. godine još je bio zainteresiran za život i medicinu, što je za njega bilo, zapravo, isto. Prijepodneva je provodio u svom susjedstvu, u kavani "Korzo" u Gundulićevoj ulici sa svojim vršnjacima. Rado je primao u posjete bivše suradnike i kolege, naročito Osječane, i pomagao im, gdje je mogao, da lakše prođu svoju mukotrpnu karijeru. Nakon smrti supruge naglo je oronuo i postao sitan i drhtav starac, koji je obolio od dijabetesa i hernija, a naručito ga je smetao slab vid zbog staračke katarakte: mogao je čitati samo pomoću lupe.

1975. godine, kada je već imao 85 godina, zalaganjem svog učenika i nasljednika doc. dr. Branka Miloševića, tadašnjeg šefa Kirurgije u Osijeku, dobio je "Nagradu grada Osijeka" koja je imala i novčanu težinu. Nagradu je navodno odbio, što je za mene sumnjiv podatak, jer sam poznao lošu financijsku

situaciju njegove obitelji. Nekako u isto vrijeme uručio mu je poznati kirurg, pokojni prof. dr. Ivo Bakran i neku zagrebačku kiruršku nagradu. Za oba ova priznanja više nije pokazivao oduševljenje (4, 6, 7, 12). U dubokoj starosti operiran je zbog ingvinalne hernije na Kirurgiji u Vinogradskoj ulici (današnja Klinička bolnica Sestara milosrdnica) u kojoj je bio šef od 1941. do 1945. godine. Nitko od tamošnjih liječnika kirurga nije ga poznao, niti je itko znao tko je bio dr. Benčević u hrvatskoj medicini i njihovoj ustanovi. "Sic transit gloria mundi" - neka bude upozorenje današnjim kirurzima u snazi i budućim mladim kirurzima. Nekoliko godina prije smrti bio je potpuno senilan. Sahranjen je na Mirogoju, kako doliči siromahu, u grobnici svog punca, pokojnog Josipa Radkovića (koji je bio svojedobno obrtnik graver, pa si je mogao priuštiti grobnicu, za razliku od svog zeta kirurga). Nije ostavio za sobom nikakvu materijalnu imovinu.

Njegov doprinos hrvatskoj medicini i kirurgiji, a posebno brodskoj i osječkoj je velik. Brodsko zdravstvo mu se prikladno odužilo nazvavši bolnicu u Slavanskom Brodu "Županijska bolnica dr. Josip Benčević". U Kliničkoj bolnici Osijek rijetki su koji su čuli za njega, a malo ih zna tko je on bio.

Velikanima osječke kirurgije moglo bi se ipak na neki način odužiti tako da se operacijske dvorane u novoj kirurškoj zgradi nazovu imenima dr. Fischera, dr. Florschütza, dr. Benčevića i dr. Miloševića.

LITERATURA

1. Balen I. Povijest zdravstva u Brodu: Između dva rata. Brodski list, 1995 Pros 2(36): 24.
2. Balen I. Povijest zdravstva u Slavanskom Brodu. U: Balen I, ur. 100 godina Opće bolnice u Slavanskom Brodu. Slavonski Brod: Opća bolnica "dr. J. Benčević", 1998; 1-39.
3. Hajduković N. Suvremene koncepcije i razvoj Kirurškog odjela od 1930. do 1941. godine. U: Hajduković N. Sto godina kirurgije u Osijeku: Kronologija 1895. - 1995. Osijek: Ravnateljstvo Kliničke bolnice Osijek, 1995; 39-48.
4. Hajduković N. Razvoj i djelatnost Kirurgije od 1949. do 1955. godine. U: Hajduković N. Sto godina kirurgije u Osijeku: Kronologija 1895. - 1995. Osijek: Ravnateljstvo Kliničke bolnice Osijek, 1995; 55-64.
5. Heine E. Prva operacija srca. Glas Slavonije. Trav 1999.
6. Janoši K. Povijest osječke kirurgije. Med Vjesn 1995; 27(3-4): 201-205.
7. Janoši Krešimir: Sjećanja na početak moje kirurške karijere. (Usmeno priopćenje)
8. Lakić I. predgovor. U: Firinger K, Utvić V. Povijest bolničkih ustanova u Osijeku od 1874-1974. II. dio. Osijek: Opća bolnica Osijek, 1974; 3-4.
9. Milošević B. Prof. dr. Jozo Benčević. Liječ Vjesn 1977; 99(6): 396.
10. Radković, rođ. Benčević Jelena: Uspomene na brata Jozu Benčevića iz djetinjstva i mladosti. (Usmeno priopćenje)
11. Radković Vesna: o ujaku dr. Jozi Benčeviću. (usmeno priopćenje)
12. Utvić V. Povijest bolničkih ustanova u Osijeku od 1874-1974. Osijek: Opća bolnica Osijek, 1974; 39-44.
13. Uzelac-Schwendemann S. Obitelj Franje Benčevića. Posavska Hrvatska. 1998 Kol 2(42): 4-5.
14. Uzelac-Schwendemann S. Vijesti iz povijesti. Posavska Hrvatska. 1999 Ožuj 2(22): 3.